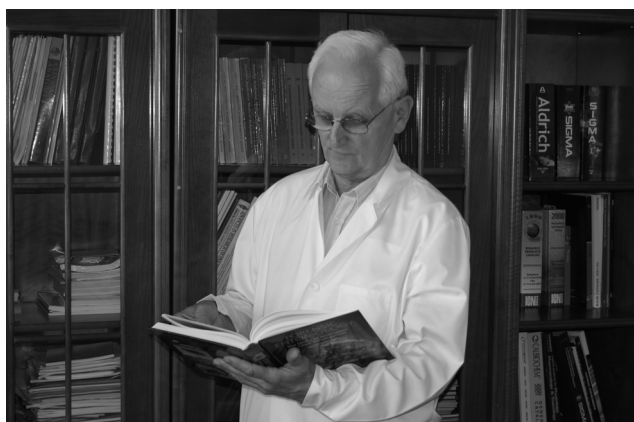

„Nikt z nas nie staje się kimś nagle, w jeden dzień.
Przygotowania do tego trwają przez całe nasze życie”
Gail Godwin

45-lecie pracy zawodowej i 70-lecie urodzin Profesora Karola Śliwki

Prof. dr hab. med. Karol Śliwka urodził się w dniu 28 kwietnia 1939 roku w Dębicy. Od 1948 roku przez okres niemal 30 lat mieszkał w Gdańsku. Tam skończył szkoły i ukończył studia na Akademii Medycznej. Po odbyciu stażu podyplomowego w Tarnowskich Górach, kiedy pojawiły się możliwości podjęcia pracy w medycynie sądowej, którą od pierwszego z nią spotkania był zafascynowany, wrócił do Gdańska. Profesor bardzo sobie ceni i do dziś podkreśla, że dzięki temu, że trafił do zespołu tak wybitnego medyka sądowego – prof. dr hab. med. Stefana Raszeji, mógł nie tylko poznać trudny warsztat medyka sądowego, uzyskać specjalizację z medycyny sądowej ale i poznać smak pracy naukowej, szczególnie pracy eksperymentatora. Praca doktorska pt. „Ocena przydatności niektórych metod laboratoryjnych w diagnostyce śmierci z utonięcia”, obroniona w 1974 roku była typowym tego przykładem ale też i inne prace doświadczalne dotyczące wpływu małych dawek alkoholu, wybranych leków oraz leków i alkoholu

na parametry chodu, czy też prace poświęcone przydatności różnych metod laboratoryjnych w diagnostyce sądowo-lekarskiej pozwoliły mu na realizację pasji poznawania.

Pod koniec roku 1977, gdy w Bydgoszczy tworzyła się Akademia Medyczna, mury nowego Zakładu Medycyny Sądowej pachniały jeszcze farbą, Profesor, usilnie namawiany przez władze Uczelni, podjął się trudu organizowania od podstaw Zakładu Medycyny Sądowej. W 1984 roku powstała samodzielna uczelnia. Pierwsze lata wypełniły prace organizacyjne i szkolenie personelu. W tym czasie, jak to podkreśla nasz Profesor, z pomocą przyszli wspaniali i wypróbowani Przyjaciele – inni medycy sądowi, którzy nie tylko przyjęli na szkolenie młodych pracowników, ale i ratowali nasz Zakład wspierając nas nie tylko doświadczeniem, cennymi radami, ale i odczynnikami. Te lata były też latami intensywnej pracy naukowej – w 1984 roku, po kolokwium habilitacyjnym Rada Wydziału Lekarskiego AM w Gdańsku, na podstawie pracy „Ocena pośmiertnej pobudliwości elektrycznej mięśnia szkieletowego szczurów i jej znaczenie dla określenia czasu śmierci”, nadała Mu stopień doktora habilitowanego nauk medycznych.

Kolejne lata to troska o dalszy, na miarę czasów, rozwój Zakładu. W chwili obecnej jest on pełnoprofilowym Zakładem ze wszystkimi działami medycyny sądowej, zatrudniającym poza Profesorem, 1 doktora habilitowanego – kierownika Zakładu Genetyki Molekularnej i Sądowej, 7 doktorów, 3 magistrów, 2 lekarzy specjalistów medycyny sądowej, 2 rezydentów oraz personel techniczny i administracyjny w liczbie 10 osób. W Katedrze i Zakładzie funkcjonuje szeroko rozbudowany dział tanatologii sądowo-lekarskiej

z pracownią histopatologiczną, pracownie serologiczne, które oprócz działalności dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości służą działalności klinicznej, pracownia toksykologii sądowo-lekarskiej, w której przeprowadza się też trudniejsze badania dla potrzeb klinik, pracownia badania śladów biologicznych i orzecznictwa sądowo-lekarskiego dla potrzeb procesów karnych, cywilnych i ubezpieczeniowych. Dumą Katedry jest Zakład Genetyki Molekularnej i Sądowej, wyposażony w najnowocześniejszy sprzęt laboratoryjny, w tym aparaturę do automatycznego sekwencjonowania DNA oraz amplifikacji, która wykonuje badania DNA genomowego i mitochondrialnego i badań tzw. starożytnego DNA, niektóre analizy wykonuje jako jedyna w kraju. Uzyskuje corocznie atest Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii na badania DNA, ale też atest w pozytywnie zakończonych testach amerykańskiego programu profilowania DNA, którym poddaje się 4 razy do roku. Do tego programu przystąpiła też Pracownia Toksykologiczna.

Pracownicy naukowcy Zakładu, z reguły absolwenci bydgoskiej uczelni, zdobywali pod kierunkiem Profesora kolejne stopnie specjalizacji w zakresie medycyny sądowej. Pod jego kierunkiem specjalizują się też lekarze spoza Zakładu. W Zakładzie 2 osoby uzyskały stopień doktora habilitowanego, 7 osób uzyskało stopnie doktorskie. W Zakładzie przeprowadzono kilkanaście przewodów magisterskich. Wśród pracowników jest 4 stypendystów Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej.

Z sukcesami Katedry łączyły się też sukcesy zawodowe Naszego Szefa. W 1992 roku otrzymał tytuł profesora, a w 1996 roku stanowisko profesora zwyczajnego.

Wraz z Profesorem prowadzimy prace naukowe, jak zwykle najczęściej eksperymentalne. Aktualnie prowadzimy dwa granty KBN oraz sześć grantów uczelnianych, na terminy obrony oczekuje sześciu asystentów, niektórzy z nas myślą o habilitacji. To pasja Profesora motywuje nas do pracy. Dorobek Pana Profesora, liczący ponad 160 publikacji oraz komunikatów, jest dla nas dopingiem. Prace Pana Profesora dotyczą najważniejszych zagadnień medycyny sądowej – ustalania czasu śmierci, diagnostyki śmierci, narkomanii, wykorzystania genetyki w pracy lekarza sądowego.

W medycynie sądowej istotnym jest czy zgon osoby został spowodowany zmianami chorobowymi, czy też jest następstwem działania osób trzecich. Zgony nagłe, zwłaszcza osób młodych,

pozornie zdrowych, np. sportowców, zawsze budzą podejrzenie tzw. śmierci gwałtownej, tj. spowodowanej działaniem osób trzecich. Wyniki badań sekcyjnych, z uwagi na brak makroskopowych wykładników patomorfologicznych samoistnych schorzeń, nie zawsze pozwalają ocenić, że przyczyną zgonu było schorzenie samoistne. Dopiero rozszerzona diagnostyka pozwala na stwierdzenie, że zgon taki nie stoi w związku z działaniem innych osób.

Medycyna sądowa stosunkowo często ma do czynienia ze zwłokami osób o nie ustalonej tożsamości (tzw. zwłoki NN). Ustalenie podstawowych cech identyfikacyjnych tj. płci, wzrostu i wieku, zwłaszcza w przypadkach gdy dostarczone są jedynie fragmenty kości, nie jest łatwe. Do określenia podstawowych cech identyfikacyjnych dotychczas stosowano metody ustalenia w oparciu o spostrzeżenia antropologiczne poczynione w przeszłości na populacjach żyjących w określonym czasie. W związku z wyraźnym zróżnicowaniem aktualnych społeczeństw w stosunku do społeczeństw wieków poprzednich przydatność tych cech nie jest aktualna. Dlatego też zwrócono baczniejszą uwagę na dawniej wykorzystywane cechy antropologiczne, uzupełniając je o nowe spostrzeżenia bądź zajęto się okolicami kośćca dotychczas nie badanymi.

W związku z kolejną nowelizacją Kodeksu Karnego pojawiły się problemy związane z interpretacją sformułowań zawartych w kodeksie, jak też zaszła potrzeba określenia standardów orzeczniczych stosowanych w praktyce.

W związku z systematyczną zmianą rodzaju leków, środków toksycznych, jak i ułatwieniem dostępności do tych substancji, pojawiło się nowe zjawisko w praktyce sądowo-lekarskiej, związane z pospolitym używaniem substancji chemicznych przez społeczeństwo. Z jednej strony prowadzi to do zwiększenia liczby zgonów wskutek zatrucia, powoduje też ujemne skutki u osób żyjących, np. przy prowadzeniu pojazdów mechanicznych lub w pracy przy obsłudze precyzyjnych urządzeń mechanicznych. Z drugiej strony pojawiły się problemy związane z określeniem ilości i jakości spożytych substancji chemicznych w kontekście upływu czasu po spożyciu. Dlatego aktualna toksykologia sądowo-lekarska sprowadza się nie tylko do identyfikacji spożytych substancji, ale również do oceny stopnia ich działania na sprawność psychofizyczną człowieka.

Nasze zainteresowania, w pewnej mierze, są kontynuacją Jego prac.

Pan Profesor był recenzentem wielu rozpraw doktorskich, wniosku profesorskiego, a w 1998 roku miał zaszczyt być promotorem i laudatorem tytułu doktora honoris causa Pana Profesora Stefana Raszeji, który nadała Mu Akademia Medyczna w Bydgoszczy.

W swojej działalności dydaktycznej Pan Profesor troszczył się o to, aby seminaria i wykłady były prowadzone z wykorzystaniem najnowocześniejszych technik audiowizualnych. Oprócz zajęć na Wydziale Lekarskim i Farmaceutycznym naszej uczelni prowadzi również zajęcia dydaktyczne dla studentów Międzyuczelnianego Kierunku Biofizyki Medycznej oraz studentów Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W czasie swojej pracy zawodowej Jubilat pełnił i pełni szereg zaszczytnych funkcji m.in. przewodniczącego Komisji Terenowej Etyki Badań Naukowych, Rzecznika Dyscyplinarnego, członka Wydziałowej Komisji ds. okresowej oceny nauczycieli akademickich, przewodniczącego Uczelnianej Komisji ds. Rekrutacji, członka Komisji ds. Wydawnictw, przewodniczącego Komisji ds. Rozwoju i Aparatury, przewodniczącego Komisji ds. Nauki, Przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej. Był i nadal jest aktywnym członkiem Senatu.

Przez wiele lat Profesor był członkiem Krajowego Zespołu Specjalistycznego ds. Medycyny Sądowej, a po jego rozwiązaniu Konsultantem Wojewódzkim ds. Medycyny Sądowej i od 1994 roku Konsultantem Regionalnym.

Od 1965 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii, od 1978 roku jest członkiem Zarządu Głównego a w latach 1995-1998 prezesem Towarzystwa. W latach 1986-88 był przewodniczącym Komisji Nauk Klinicznych Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego. Ponadto jest członkiem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego i Polskiego Towarzystwa Immunologicznego.

Profesor wraz z nami aktywnie uczestniczył we wszystkich krajowych zjazdach i sympozjach w dziedzinie medycyny sądowej i nauk pokrewnych. Wymiana doświadczeń naukowych z ośrodkami zagranicznymi pozwala też na owocną współpracę. Katedrę i Zakład odwiedziło szereg gości z kraju i z zagranicy. Częstym gościem Zakładu był dr B. W. Grunbaum z USA, prof. Mallach z RFN, prof. Hartmann ze Szwajcarii, prof. Bonte z RFN. W czasie ich pobytu pracownicy zapoznawali się z najnowszymi osiągnięciami medycyny sądowej. W ostatnich dwóch latach Zakład nawiązał owocną współ-

pracę z Zakładem Medycyny Sądowej w Münster i Kiel, przeprowadza wspólne doświadczenia, na zaproszenie Zakładu w 1994 roku wykłady wygłosili D. Carlson – Technical Manager Genetic z Gibco BRL, M. Fischer – Project Manager Bio-Tec Fischer RFN oraz R. Feike z Farmacji LKB – Austria.

W Katedrze i Zakładzie Medycyny Sądowej w Bydgoszczy wraz ze współpracownikami zorganizował trzy konferencje oraz jeden zjazd naukowy. W dniach 22-24 kwietnia 1985 roku odbyła się konferencja naukowo-szkoleniowa nt. „Nowoczesne metody diagnostyki biochemicznej” połączona z warsztatami w zakresie obsługi i metodyki niektórych oznaczeń z użyciem aparatów FPLC, chromatografii jonowymiennej i powinowactwa, ogniskowania izoelektrycznego oraz innych metod, prowadzonymi przez pracowników naukowych firmy Pharmacia (Szwecja).

Kolejne dwie konferencje serologiczne odbyły się w dniach 18-20 maja 1989 roku oraz 4-5 marca 1994 roku. Plonem pierwszej z nich było wydanie przez Wydawnictwo Uczelniane zeszytu pt. „Postępy serologii sądowo-lekarskiej. Przewodnik metodyczny”, w którym zamieszczono najnowsze metody diagnostyczne wraz z wynikami w postaci zdjęć elektroforegramów, opracowane przez poszczególne zespoły badawcze w tym również z naszego Zakładu.

Dwie kolejne odbyły się w 1997 i 1999 roku. Pierwsza z nich połączona była z warsztatami laboratoryjnymi.

W 1992 roku Katedra i Zakład Medycyny Sądowej była organizatorem IX Naukowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii. W zjeździe brało udział około 200 osób w tym również prawnicy oraz goście zagraniczni. Prezentowano ogółem około 160 prac.

Z uroczystości jubileuszowych zorganizowanych przez Jubilata wraz ze współpracownikami należy wymienić obchody 40-lecia istnienia Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii z udziałem nestorów medycyny sądowej, połączone z oficjalnym otwarciem Zakładu Medycyny Sądowej w Bydgoszczy.

Za działalność naukową Jubilat otrzymał kilkakrotnie indywidualne nagrody rektorskie I i III stopnia, również kilkakrotnie nagrody indywidualne rektorskie za działalność dydaktyczno-wychowawczą I i III stopnia, zespołową nagrodę rektorską III stopnia za działalność naukową w 1980 i 1987 roku.

Za rozprawę habilitacyjną otrzymał w 1985 roku nagrodę naukową II stopnia Ministra Zdro-

wia i Opieki Społecznej. Również w 1985 roku otrzymał nagrodę naukową Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie.

Profesor otrzymał wiele odznaczeń resortowych i regionalnych a przede wszystkim Złoty Krzyż Zasługi i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

W prezentacji sylwetki Naszego Profesora nie sposób pominąć wątku osobistego.

W 2006 roku spotkała Pana Profesora ogromna tragedia rodzinna. Po ciężkiej chorobie zmarła Żona Pana Profesora, Pani Profesor Danuta Miścicka-Sliwka. Osoba o niezwyklej osobowości, towarzyszka życia, współtwórca Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej w Bydgoszczy.

Profesor jest osobą o niebywale szerokich zainteresowaniach i horyzontach myślowych. Poza działalnością zawodową znajduje czas na realizację swoich rozlicznych hobby. Do tych najbardziej ulubionych zaliczyć należy muzykę klasyczną i fotografię. Ogólnie znane jest też zamiłowanie Pana Profesora do szybkiej jaz-

dy nowoczesnymi samochodami. Z uwagi na gęstniejącą z roku na rok sieć radarowych kontroli prędkości, zamiłowanie to bywa przyczyną troski, związanej z gromadzeniem punktów karnych.

Nie jest rzeczą łatwą przedstawić na kilku stronach wszystkich osiągnięć Profesora, których dokonał w ciągu wielu lat twórczego życia i 45 lat nieprzerwanej pracy zawodowej.

Za wszelkie starania o byt i rozwój naszej Uczelni i Katedry Dziękujemy Ci Profesorze.

Jednocześnie życzymy zdrowia, wiele radości w życiu i dalszych sukcesów w działalności naukowej. Dziękując za dotychczasowy trud, wyrażamy nadzieję na kontynuowanie dalszej aktywnej współpracy z Panem Profesorem.

Opracowali:

Elżbieta Bloch-Bogusławska,

Ewa Pufal, Tomasz Grzybowski